

Povezovanje lastnikov gozdov za skupno trženje lesa

Veronika Valentar¹⁷,

¹⁷ Kmetijsko gozdarski zavod Maribor, Vinarska ulica 14, 2000 Maribor

V preteklosti so imeli lastniki gozdov veliko slabih izkušenj pri prodaji lesa, stanje pa je izredno slabo tudi ob začetku gospodarske krize. Denarni tok zaradi velikih količin lesa oziroma velikih vrednosti teče počasi, to pa je tudi razlog, da nekateri odkupovalci ne plačujejo dogovorjene cene lesa, zamujajo s plačili ali pustijo prodajalce na cedilu. Dodatno skrb povzroča površnost pri prevzemih na kamionski cesti ter nedoslednost pri uvrščanju lesa v kakovostne razrede. Elektronsko merjenje na žagah ter navajenost lastnikov gozdov na krojenje, ki ni prilagojeno novejšim standardom (kot so avstrijske trgovske uzance za prodajo lesa), povzroča velike izgube – žal predvsem majhnim zasebnim lastnikom, ki v gozdu delajo sami.

Dejstvo, da je tudi največji zasebni lastnik gozda na trgu z lesom precej nemočen, je nekatere aktivne člane Društva lastnikov gozdov Pohorje Kozjak napeljalo k pobudi za ustanovitev tržne oblike, ki bi skrbela za boljšo prodajo lesa na kamionski cesti. V ta namen smo za določitev ustrezne pravne oblike z lastniki gozdov organizirali delavnico, na kateri smo predstavili delovanje različnih organizacij glede na pravno obliko. Člani lastnikov gozdov, ki so predhodno že podpisali obrazec o nameri za vstop v organizirano obliko trženja lesa in energije iz lesa, so se na delavnici imeli možnost izreči o svojih pričakovanjih in slabostih delovanja skupne organizacije. Vsi udeleženci delavnice so med svojimi pričakovanji navedli pravičen odkup (klasiranje lesa in prevzem lesa na kamionski cesti), pošteno plačilo v roku ter dobre odkupne cene.

V tem času pripravljamo pogodbe o odkupu večjih količin lesa na kamionski cesti neposredno z žagami. Društvo prav tako želi poiskati partnerstva na trgu z lesnimi sekanci in naložbami v ogrevalne sisteme na lesno biomaso. Tako nameravajo, odvisno od razpoložljivosti nepovratnih sredstev, postaviti biomasni logistični center za učinkovitejše trženje lesne biomase, pristopajo pa tudi v pogodbeno razmerja z občinami, ki skrbijo za ogrevanje javnih objektov z lesno biomaso.

Zaradi precej nepravičnega trga z debelo hlodovino pri avstrijskih trgovcih je dolgoročen cilj nove zadruga tudi predelava tovrstnega lesa, ki bi bil najprimernejši predvsem za lesene konstrukcije ali druge polizdelke. Društvo lastnikov gozdov ima ob velikih količinah možnost izbirati med kupci oziroma za določen sortiment izbrati najboljšega kupca, prav tako pa bi bilo dobro organizirati redčenja ter svetovati lastnikom gozdov pri strokovnih vprašanjih v zvezi s prodajo lesa.

Prednosti skupnega trženja lesa so za lastnike gozdov lahko naslednje:

- svetovanje lastnikom gozdov,
- zastopanje interesov lastnikov gozdov preko predsednika oziroma posebnih odborov,
- skupno trženje lesa:
- zbiranje večjih količin lesa,
- okrepitev položaja na trgu in enakopraven položaj z lesno industrijo,
- ponudba storitev za lastnike gozdov:
- pogodbe za nego gozdov,
- pogodbe za storitve sečnje in spravila,
- skupen najem strojev za delo v gozdu:

- najem strojev za sečnjo in spravilo lesa,
- najem sekalnikov,
- vzdrževanje gozdnih cest in vlak,
- skupna nabava materiala (npr. sadike gozdnega drevja, material za varstvo gozdov pred divjadjo – ograje ipd.).

Pri ustanavljanju nove tržne oblike za prodajo lesa, imamo na območju Maribora izkušnjo, da je izrednega pomena občutek, da posamezniki v takšni organizaciji lahko sami odločajo oziroma imajo vpliv na skupne odločitve. Zaradi tega smo se odločili za obliko povezovanja v zadrugo, saj so lastniki gozdov tovrstnih oblik vajeni, imajo vanje določeno stopnjo zaupanja, po drugi strani pa takšna oblika od njih ne zahteva preveč.

Prvi koraki skupne organizacije dela v gozdu in prodaje lesa so vsekakor težki in tukaj ne gre brez strokovne pomoči. Idealno bi bilo, če bi revirni gozdarji ZGS imeli možnost koordinacije lesne verige do gozdne ceste, saj prvi del v gozdno-lesni verigi, to je odkazilo lesa, varstvo ter nego gozda, že opravljajo. Pomoč pri skupnem trženju je možna na več načinov, predvsem pa s prisotnostjo strokovnjakov na terenu, ki bi za lastnike in njihova društva opravljali svetovanje, kontrolo, načrtovanje in upravljanje kot temeljni del v procesu logistike lesa. Novoustanovljena Zadruga lastnikov gozdov bo v prvem zimskem obdobju usposobila lastnike gozdov, ki bodo drugim lastnikom pomagali ter svetovali pri krojenju lesa ter prevzemu lesa na kamionski cesti. V prvem in drugem zimskem obdobju namreč še ne pričakujemo zrla velikega obsega dela ter prometa z lesnimi sortimenti. V prihodnosti pa vsekakor nameravamo zaposliti strokovnjaka s področja gozdarstva, ki bo koordinator na terenu. Pri Društvu lastnikov gozdov Pohorje Kozjak, smo v letošnjem letu izvedli kar nekaj dejavnosti, ki pripomorejo k razbremenitvi najbolj dejavnih članov društva. Tako smo se povezali z Društvom za ekološko pridelavo SV Slovenije, v katerem je kar nekaj skupnih članov. Skupaj smo za nekaj časa- oziroma do ustanovitve nove gozdarske zadruge zaposlili tehnično sodelavko, ki je skrbela za delo in koordiniranje obeh društev. S tem smo stroške zaposlitve znižali za polovico. Društvo kot ciljna skupina sodeluje tudi v projektih, ki jih izvaja Kmetijsko gozdarski zavod Maribor. S tem člani društev dobijo strokovne informacije ter imajo možnost promoviranja svojih izdelkov na trgu.

Načrtovanje in izdelava grobih kalkulacij je osnova, brez katere ne moremo dobro organizirati skupne prodaje lesa. Poznavanje terena in odprtosti gozdov nam je pri tem v veliko pomoč. Natančno načrtovanje kraja in okvirnega časa sečnje je ključnega pomena pri manjših lastnikih gozdov, ki jih lahko povežemo v skupni odkup na kamionski cesti in s tem privarčujemo pri kamionskem prevozu. Kjer je možna izvedba strojne sečnje, je merjenje količin enostavno, preprost pa je tudi izračun vrednosti za posameznega lastnika, saj tukaj gre za homogenost sortimentov. Premik strojev je drag, zato je pomembno, da si ta strošek deli več lastnikov gozdnih parcel. To pomeni, da bi morali načrtovati redčenja pri več lastnikih naenkrat. Strojna sečnja je predvsem zaradi neznanja strojnikov pri nas še neodkrit potencial, za lastnika gozda, ki je nevajen velikih posegov, pa marsikdaj pomeni pravi »masaker«. Na avstrijskem Štajerskem so pri tej vrsti storitev že korak dlje, saj strojno sečnjo opravljajo po pravilu bonus-malus. To pomeni, da je plačilo odvisno od kakovosti opravljene storitve: števila odrgnjenih dreves in velikosti poškodb.

Sodobne komunikacije so pri logistiki lesa v veliko pomoč. GPS je lahko zelo natančen vodič za šoferje kamionov, vseeno pa niso tako zanesljivi, da bi šlo brez pomoči lokalnega vodiča (lastnika gozda ali gozdarja na terenu). Elektronsko merjenje lesa na žagah je dober sistem za lastnike gozdov, ki imajo pripravljen les v količinah, ki ustrezajo kapacitetam kamionov. V

nasprotnem primeru (manjše količine pri več lastnikih) razmišljamo o elektronskem prevzemnem listu na kamionski cesti. Pri tem bi bilo potrebno nabaviti ploščice s črtno (ali morda QR) kodo, ki bi vsebovale podatke o lastniku gozda in številki sortimenta. Na kamionski cesti bi lastniku izdali izpis sortimentov, ob prevzemu na žagi, pa bi jih lastnik lahko spremljal preko računalniške aplikacije (kakovost, izmera). Druga možnost so elektronske klešče za merjenje lesa, vendar pri tem načinu ne privarčujemo pri času, hkrati pa je še vedno možna napačna izmera zaradi človeškega faktorja. Pri strojni sečnji bi s posebnim kladivom, nameščenim na procesorsko glavo, ves postopek opravil kar strojnik v kabini stroja za sečnjo.

S pomočjo različnih projektov, ki strokovno podpirajo naša prizadevanja, bomo lahko uspešno nadaljevali zastavljeno pot, dolgoročno pa nameravamo postati vodilni koordinatorski center za odkup hlodovine iglavcev iz zasebnih gozdov v Sloveniji po vzoru največje kooperacije, ki združuje lastnike gozdov na Finskem. To nam bo uspelo, če bomo v proces vključili čim več lastnikov gozdov, ki bodo pripravljeni delati za skupno dobro, seveda pa bomo potrebovali učinkovito strokovno podporo, ki ne bo bremenila žepa posameznega lastnika gozda.